

SPOTKANIA Z ZABYTKAMI

miesięcznik popularnonaukowy

TOWARZYSTWA OPIEKI NAD ZABYTKAMI

zrealizowano w ramach Programu Operacyjnego Promocja Czytelnictwa ogłoszonego przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

5 (267) XXXIII Warszawa 2009

ADRES REDAKCJI:

00-460 Warszawa, ul. Agrykoli 1

tel./fax 0-22 622-46-63

e-mail: spotkania@zabytki-tonz.pl

<http://www.spotkania.pl>

REDAKCJA:

Wojciech Przybyszewski

redaktor naczelny

Lidia Bruszewska

zastępca redaktora naczelnego

Ewa A. Kamińska

sekretarz redakcji

Jarosław Komorowski

Piotr Berezowski

opracowanie graficzne

WSPÓŁPRACOWNICY:

Stanisław Grzelachowski,

Robert M. Kunkel,

Monika Nowakowska,

Janusz Sujecki,

Tomasz Urzykowski, Hanna Widacka,

Wanda Załęska

RADA REDAKCYJNA:

dr hab. Dorota Folga-Januszewska

dr hab. arch. Danuta Kłosek-Kozłowska

prof. dr hab. Marek Kwiatkowski

prof. dr hab. Małgorzata Omilanowska

prof. dr hab. Jacek Purchla

prof. dr hab. Andrzej Rottermund

prof. dr hab. Bogumiła Rouba

dr Tadeusz Rudkowski (przewodniczący)

prof. dr hab. Anna Sieradzka

mgr Ewa Siurawska

mgr Andrzej Sołtan

dr hab. inż. Bogusław Szymgin

prof. dr hab. Andrzej Tomaszewski

Wydawca:

Oficyna Wydawnicza

Towarzystwa Opieki nad Zabytkami

dyrektor: Ewa Siurawska

00-459 Warszawa, ul. Myśliwiecka 1A,

tel. 0-22 629-62-26, tel./fax 0-22 622-46-74

www.zabytki-tonz.pl

Druk:

CENTRUM OBSŁUGI
KANCELARII PRZESŁA RADY MINISTRÓW

02-903 Warszawa, ul. Powińska 69/71

tel. 0-22 694-67-52, fax 0-22 694-62-06

www.cokprm.gov.pl

OD REDAKCJI

Wydanym przed siedmiu laty przez Towarzystwo Przyjaciół Sztuk Pięknych w Krakowie II tomie *Dziennika wypadków*, prof. Karola Estreichera juniora, pod datą 8 lipca 1946 r., można znaleźć taki oto zapis: „Byłem w Ojcowie z *Teresą* [żoną autora dziennika – WP]. *Znalazłem na Złotej Górze dom do kupienia, drewniany, bardzo ładny, do rozbiórki, bardzo tani. Dom na szczycie Złotej Góry, koło leśniczówki, dwie wille w lesie Czartoryskich, dla osiedla, które tu miało powstać projektu Józefa Gałęzowskiego. Rozkład domu bardzo dobry, cztery pokoje, kuchnia, przedpokój, łazienka*”. Widać, że dom ten rzeczywiście przypadł do gustu małżonkom Estreicherów, skoro już w sierpniu tego samego roku został przez nich zakupiony, następnie rozebrany i przewieziony do Krakowa na Wolę Justowską, gdzie przy ul. Sarnie Uroczysko już w okresie międzywojennym dawne tereny rolne zasiedlone zostały przez znanych i wielce zasłużonych dla świata nauki i kultury krakowian, wśród nich prof. Stanisława Estreichera – historyka prawa niemieckiego, rektora UJ, ojca prof. Karola Estreichera jr.

Podpiwniczenia budynku i jego ustawienia na nowym miejscu podjęła się firma budowlana Albina Wiktora, a kierownikiem budowy był, zmarły niedawno, architekt Janusz Gawor, który uważał, że „*willa ta jest klasycznym przykładem projektu z okresu międzywojennego, w swojej formie znakomitym, bo nawiązującym do dworu polskiego*”. Autorem projektu był arch. Józef Gałęzowski, znany naszym czytelnikom jako zwycięzca konkursu na projekt dworu w Opinogórze („Spotkania z Zabytkami”, nr 3, 2009).

W lutym 1948 r. prof. Karol Estreicher jr uporządkował sprawy majątkowe, a po latach – testamentem, sporządzonym w dniach 14-20 marca 1980 r. – zapisał willę wraz z całym majątkiem Towarzystwu Przyjaciół Sztuk Pięknych w Krakowie. Majątek ten TPSP przejęło wkrótce po śmierci donatora. Przez wiele lat nie umiało jednak należycie zadbać o willę i przekazane wraz z nią ruchomości. Remont dachu, niezbędny dla uratowania niszczonego budynku, przeprowadzono dopiero po dziesięciu latach od śmierci profesora. Niestety, nieskutecznie. Niedługo po tym willa nadawała się więc już tylko do generalnego remontu.

W 2005 r. zdesperowane i pozbawione jakichkolwiek celowych dotacji TPSP rozpoczęło remont „Estreicherówki” ze środków własnych, uzyskanych m.in. ze sprzedaży 1/3 dawnej profesorskiej działki. Pracami, które prowadzono teraz pod nadzorem konserwatora miejskiego – architekta Marka Cholewickiego i wspomnianego już architekta Janusza Gawora, kierował XIV prezes TPSP Zbigniew Kazimierz Witek. W kwietniu 2009 r., tuż przed 25. rocznicą śmierci profesora (29 IV 1984 r.) remont zakończono. Towarzystwo Przyjaciół Sztuk Pięknych w Krakowie, którego prof. Karol Estreicher jr był wieloletnim prezesem, w zabytkowej willi urządziło Muzeum Rodu Estreicherów, Strat Kultury i Rewindykacji. Uroczystego otwarcia muzeum dokonano 29 kwietnia 2009 r.

Z okazji tego wydarzenia krakowskie TPSP przygotowało dla osób interesujących się losami i działalnością przedstawicieli rodu Estreicherów nie lada niespodziankę: składające się z dwóch płyt DVD wydawnictwo, zawierające bogaty zestaw materiałów filmowych związanych z tematem. Dzięki wspaniałomyślniej decyzji Wydawcy tych płyt, wszyscy prenumerujący „Spotkań z Zabytkami”, wraz z bieżącym numerem, otrzymują pierwszy z krążków! Drugi – już za miesiąc.

Z materiałów tekstowych polecamy w tym numerze artykuły o interesujących wystawach: malarstwa i rysunku francuskiego XVIII w. w warszawskim Muzeum Narodowym i łódzkich witraży *belle époque* – tę wystawę w Muzeum Historii Miasta Łodzi jeszcze możemy oglądać choćby w czasie majowej „Nocy Muzeów”. Warte uwagi są też teksty o polskim socrealizmie i niedawnym, sensacyjnym odkryciu archeologicznym na Jasnej Górze.

Wojciech Przybyszewski

Redakcja zastrzega sobie prawo wprowadzania zmian i skrótów w materiałach przeznaczonych do publikacji oraz publikowania wybranych artykułów w wersji elektronicznej. Materiałów niezamówionych redakcja nie zwraca. Za treść reklam i ogłoszeń redakcja nie odpowiada.

Nakład: 6000 egz.